

У роботі із батьками дітей початкових класів учитель має зосередити увагу на індивідуальні особливості дітей, на взаємини між батьками і дітьми в кожній окремій сім'ї, як організований

психологічний клімат класі між батьками. Через ці зв'язки та відносини, які утворюються в першому класі, в початковий період, багато в чому залежатиме і вся подальша робота.

1. Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах : тематична Державна доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2001 року. – К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2002. – 144 с.
2. Дворук О. І. Процес виховання очима дитини / О. І. Дворук; Відп. ред. Г. В. Луценко – Черкаси: «Родзинка», 2006. – С. 109.
3. Государственная национальная программа «Образование» (Украина XXI века). – М. : Радуга, 1994. – 62 с.
4. Докукіна Е. М. Взаємодія школи і семи в формуванні моральних основ поведінки молодших школярів. / Е. М. Докукіна – К. : Інститут педагогіки АПН України 1993. – 152 с.
5. Кравченко Т. В. Особливості взаємодії сім'ї і школи у формуванні особистості дитини / Т. В. Кравченко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи/ наук. зб. / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. – К., 2005. – С. 122-128.
6. Парфенова І. Організація співпраці родини та освітнього закладу. / І. Парфенова, Е. Казакова // Виховання школярів. – 2002. – №3. – С.25-28.
7. Оржеховська В. М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології і моделі. / В. М. Оржеховська – Х.: Видавництво «Точка», 2007. – 192 с
8. Байбородова Л. Педагогические основы взаимодействия семьи и образовательного учреждения в воспитании. / Л. Байбородова // Воспитательная работа в школе. – 2003. – №4. – С.8-12.
9. Сухомлинский В. А. Родительская педагогика / В. А. Сухомлинский – М. : Просвещение, 1978. – 263 с.
10. Цуркан Л. Формы работы с родителями / Л. Цуркан // Директор школы. – 2010. – №5. – С.56-59.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВИТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Світлана Пенькова

к.пед.н., доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Перед вищою школою постала нагальна проблема підготовки вчителів для роботи з дітьми особливими потребами, оскільки останнім часом зростає кількість дітей з різними вадами психофізіологічного та мовленнєвого розвитку. Державою визначено необхідність навчання таких дітей у загальноосвітніх навчальних закладах поряд з іншими дітьми, забезпечення доступності навчання та дотримання прав людини щодо рівного доступу до здобуття якісної освіти.

Професійна підготовка вчителя початкової школи знайшла відображення у численних наукових працях учених

педагогічної галузі кінця ХХ – початку ХХІ століття:

- основи професійної підготовки майбутнього педагога (О. Абдулліна, І. Богданова, Н. Кузьміна, А. Линенко та ін.);

- процес формування творчої особистості в умовах вищої школи (І. Зязюн, Н. Кічук, З. Курлянд, В. Сластьонін та ін.);

- психолого-педагогічні засади впровадження технологічного підходу у практику навчання молодших школярів (І. Богданова, О. Падалка, О. Пехота та ін.).

Окремим аспектам підготовки вчителів початкової школи до навчання та

виховання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах присвячено науковій праці В. Бондаря, Л. Гречко, А. Колупаєвої, М. Матвєєвої, С. Миронової, Н. Назарової, В. Синьова та ін.

Метою нашої статті є розгляд фахової підготовки вчителів початкових класів з освітньої програми «Інклюзивна освіта», обґрунтування своєрідності і структури підготовки вчителя до відповідної професійної діяльності.

Професійно орієнтована парадигма підготовки вчителів підсилюється останнім часом уведенням концепції Нової української школи, спрямованої на першорядне оволодіння молодшими школярами життєвими компетентностями. Водночас підготовка у вищій школі педагогів до інклюзивної початкової освіти ще не стала предметом спеціального вивчення. Визначення інклюзивної освіти як системи освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу потребує створення відповідного освітнього середовища [3, с.8]. В рамках канадсько-українського проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» розпочато цілеспрямовану роботу щодо включення дітей з особливими потребами в освітній простір загальноосвітніх навчальних закладів.

Соціально-педагогічний попит на новий тип професійної діяльності вчителя першого ступеня пов'язаний із переорієнтацією домінуючого в останні десятиріччя предметно центрованого на компетентнісне навчання. Пріоритетними напрямками є сприяння соціальному, емоційному та когнітивному розвитку неповноправних дітей, підготовка їх до повноцінної участі у суспільному житті. Сучасний учитель початкових класів повинен бути готовим до здійснення освітньої діяльності в умовах інклюзивної школи [1]. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя традиційно складається з психолого-

педагогічної та професійної складових освітньої програми. Порівняльний аналіз різних підходів до визначення готовності вчителя дозволив нам визначити наступні компоненти: мотиваційний, змістовий, процесуальний. Показниками готовності педагога до професійної діяльності загальновідомо вважаються:

- професійна вмотивованість упровадження дидактичних технологій;
- психолого-педагогічні та методичні знання, досвід у галузі технології навчання і педагогічного проектування;
- обізнаність у концептуальних методологічних і процесуальних основах професійної діяльності тощо [4, с. 4].

Мотиваційний компонент підготовки майбутнього вчителя початкової ланки до інклюзивного навчання відображає наявність професійних мотивів та потребу впровадження освітньої діяльності через усвідомлене ставлення до власної методичної підготовки, що досягається передусім структурою фахової складової освітньої програми й навчального плану.

Змістовий компонент полягає в засвоєнні теоретичних і практичних знань із відповідного блоку дисциплін: теорія і методика виховання дітей з вадами розвитку (4 кредити); педагогічна реабілітація (4 кредити); інклюзивна освіта (4 кредити); організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання (5 кредитів); інтерактивні дидактичні технології в інклюзивному закладі освіти (5 кредитів); педагогічні інновації в інклюзивній освіті (5 кредитів) і розкриває специфіку теоретичних знань, які необхідні вчителю щодо освітньої діяльності з вищеназваною категорією дітей. Крім обов'язкового передбачено й вільний вибір студента обсягом 18 кредитів (проектування інклюзивного навчального середовища, інклюзивна освіта регіону, компетентнісний підхід в інклюзивній освіті, професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі тощо).

Успішність реалізації теоретико-практичної підготовки студентів забезпечується основними формами

навчально-пізнавальної діяльності студентів у вищій школі, серед яких провідне місце належить лекціям та семінарсько-практичним заняттям, самостійній роботі (індивідуальні навчально-дослідні завдання) та педагогічній практиці. Неперервний характер практики забезпечується лінійно-концентричним принципом її проведення.

Взаємозв'язок вищеназваних форм освітнього процесу є провідною передумовою забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем і студентами, самими студентами, студентами-практикантами та учнями шкіл.

Осмисленню майбутніми вчителями підлягають передусім основні принципи інклюзивної школи: всі діти мають навчатися разом, незважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними; школи мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання; забезпечення якісної освіти для всіх шляхом розробки відповідних навчальних планів, прийняття організаційних заходів, розробки стратегії викладання, використання ресурсів та партнерських зв'язків зі своїми громадами; діти з особливими освітніми потребами мають отримувати будь-яку додаткову допомогу, яка може знадобитися їм для забезпечення успішності процесу навчання.

Ключовий принцип, який лежить в основі інклюзивного підходу, – школи мають бути відкритими для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних чи інших особливостей; школам необхідно знаходити шляхи, які б забезпечували успішне навчання всіх дітей, у тому числі дітей, які мають проблеми фізичного чи розумового розвитку.

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення підготовки фахівців в галузі інклюзивної освіти найбільшою мірою залежить від рівня майстерності викладача, його теоретико-практичної та технологічної підготовки, матеріально-технічного оснащення освітнього закладу тощо.

Аналіз навчально-тематичних планів і програм підготовки студентів, що навчаються за спеціальністю «Початкова освіта» з додатковими освітніми програмами дозволяє зробити наступні узагальнення: в останні роки поступово зменшується кількість годин, відведених на науково-предметну підготовку з навчальних предметів початкової школи; недостатня кількість підручників, навчально-методичних посібників і практично повна відсутність методичного керівництва з боку викладачів під час віддаленої педагогічної практики студентів погіршує якість їхньої підготовки. Саме практико орієнтована діяльність повинна скорегувати операційний та особистісно-ціннісний компоненти вузівської підготовки вчителів початкових класів, сформувати у них професійну компетентність щодо впровадження набутих знань у педагогічну діяльність.

Таким чином, усвідомлений психолого-педагогічний та фаховий саморозвиток майбутнього педагога для роботи в системі інклюзивної освіти дозволяє значно збагатити зміст його підготовки, стимулювати цілеспрямоване покращення творчих здібностей студентів щодо впровадження сучасних освітніх технологій. Перспективи подальших досліджень убачаємо у моделюванні інклюзивного освітнього процесу, визначенні педагогічно доцільних стратегій викладання фахових дисциплін початкової школи.

1. Бондар В. І. Освіта дітей з особливими потребами: пошуки і перспективи / В. І. Бондар. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.surdopedagogika.com.

2. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / за ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. – К. Інститут спеціальної педагогіки АПН України, 2004. – 152 с.

3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 274 с.

4. Мірошніченко О. В. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження дидактичних технологій у початковій школі [автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. пед. н.] / О. В. Мірошніченко. – Одеса, 2009. – 20 с.

5. Пехота О. М. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посіб. / О. М. Пехота, В. Д. Будак, А. М. Старєва – К.: Видавництво «А.С.К.», 2003. – 240 с.

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олена Салі

*аспірантка кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти
Ізмаїльського державного гуманітарного університету*

На сьогодні в нашій країні відбулися найбільш значущі зміни в сфері освіти. Ці зміни відбуваються через перехід на позицію особистісно-орієнтованої педагогіки. Основне завдання сучасної школи розкрити потенціал усіх учасників педагогічного процесу, надати їм можливість проявити творчі здібності. Вирішення цих завдань не можна здійснити без варіативності освітніх процесів, тому і з'являються різні інноваційні процеси в освіті.

Сучасна українська школа є результатом великих змін, які відбулися в системі вітчизняної освіти за останній час. Відповідно освіта є не тільки частиною соціального життя суспільства, а й її авангардом, так як навряд чи якась інша її підсистема може підтверджувати факт свого поступового розвитку безліччю експериментів і інновацій.

Сучасне поняття «освіта» пов'язане з такими термінами як «навчання», «виховання», «освіта», «розвиток». Але все ж, до того, як слово «освіта» стало пов'язане з освітою, воно мало більш широке значення. У словниках термін «освіта» розглядають як іменник від дієслова «утворювати», який, в свою чергу, походить віддієслова «образити – давати вид, образ, обтісувати; складати щось ціле; влаштовувати, створювати; поліпшувати духовно, просвіщати» (за словником В. І. Даля) [5, с. 9]. Розглянуте тлумачення терміна «освіта» дозволяє нам зробити висновок про те, що «створювати» або «формувати» щось нове і є інновація.

В. А. Сластьонін розглядає інновацію в педагогічному процесі як введення нового в мету, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності вчителя і учня [4, с.139].

Основним критерієм інновації є новизна, яка має рівнозначне ставлення, як до оцінки наукових педагогічних досліджень, так і до передового педагогічного досвіду. Інноваційні процеси в освіті розглядають в комплексі його соціальної обумовленості. Так як система освіти відповідає комплексу життєвих соціальних потреб.

На сучасному етапі в науці про освіту виникає необхідність створювати педагогічні інноваційні технології, що забезпечують в освітньому процесі розвиток особистості кожного учня, його активності. Уміння вчителя спонукати своїх учнів до осмислення логіки і послідовності у викладі навчального матеріалу, а також навчити виділяти в ньому головні та найбільш суттєві положення є головним в активізації пізнавальної діяльності учнів. Педагогу необхідно створити такі умови навчання, при яких учні прагнули б отримати нові результати своєї роботи і в подальшому успішно могли застосовувати їх в практичній діяльності. Сьогодні ми повинні замислюватися над тим, що чекає наших учнів. Відомо, що в майбутньому учням потрібно величезний запас знань не тільки за обраною ними спеціальністю, але і в області сучасних технологій.